

Professor Aili Paju 75

Aili Paju sündis 8. septembril 1938 Tartus, kuid tema esimesed eluaastad möödusid Tartumaal Sadalas ning seejärel alates 1941. aastast Kohtla-Järvel, kus ta lõpetas 1957. aastal keskkooli. Noorpõlves armastas ta väga sporti ja muusikat: ta kuulus Eesti koondvõistkonda kergejõustikus ja võrkpallis, oli odaviskes Eesti noorterekordi omanik ning mängis kitarri ansamblis „L'Organola“.

TRÜ arstiteaduskonnas omandas Aili Paju nii kehalise kasvatuses õpetaja (1961) kui ka arsti (1968) kutse. Üliõpilasena töötas ta molekulaarbioloogia laboris, kuid alates 1966. aastast keskendus juubilar stressi tingimustes inimese neurohormonaalse regulatsiooni iseärasuste uurimisele. Pärast arstidiplomi saamist tegeles ta Maarjamõisa haigla ravikehakultuuri osakonna loomise ja juhtimisega.

1970. aastal kaitses juubilar meditsiinikandidaadi väitekirja biokeemias ja 5 aastat hiljem meditsiinidoktori väitekirja arstliku kontrolli ja taastusravi alal. 1979. aastal sai ta Tartu ülikooli taastusraviprofessoriks. Alates 1980. aastast juhtis A. Paju adaptatsiooni töörühma üld- ja molekulaarpatoloogia instituudi elutegevuse hormonaalse regulatsiooni laboris. Ta on juhendanud ja nõustanud 11 doktoriväitekirja valmimist. Aili Paju on olnud mitmete arstiteaduslike seltside liige nii kodu- kui ka välismaal, olles praegu Eesti Spordimeditsiini Föderatsiooni presiidiumi liige.

Aili Paju juhendas üliõpilaste teadusringi tegevust traditsioonilise meditsiini ja loodusravi alal. Ta on õppejõuna ja teadustööde juhendajana olnud väga hinnatud kolleeg, sest tugev aluspõhi biokeemias ja teadusuuringute kogemus andsid tema mõtetele ja ideedele

erilise sära. Arstiüliõpilaste hulgas olid populaarsed tema taastusravi loengud ja tsükkel stressi funktsionaalse diagnostika biokeemilistest meetoditest. Tema psühhosomaatikaloengud andsid erakordse mõtlemissuuna TÜ filosoofiateaduskonna semiootikaüliõpilastele. Rahvaülikoolide kuulajaskonnas on alati oodatud tema lihtne, kuid laiahaardeline käsitlus loodusravi teemadel.

Alates 1994. aastast on juubilar vabakutseline kirjanik. Tema kirjanuslik tegevus algas juba 1963. aastal vestete ja esseede avaldamisega ajalehtedes ja ajakirjades. Tema publitsistika hõlmab eelkõige loodusravi, aga ka ilukirjandust ja teadusfilosoofiat. Aili Paju sulest on lisaks ilukirjandusele ilmunud 135 teaduspublikatsiooni ja ligi 500 populaarteaduslikku artiklit. Tema olulisemate teoste hulka kuuluvad „Minu ülikool. Väljavõtteid päevikust aastatel 1963–1993“

(2010), „Stress ja heliravi“ (2009, kaasautor R. Raudsik), „Mõtisklusi psühhosomaatikast“ (2004, 2008), „Stress kui asümmeetriline seisund“ (2007), „Seda kuuske peab kuulma“ (2007), „Betti, kibuvits öitseb“ (1992, 2006), „Merkuuri tütar“ (1983, 2005), „Teadjanaine“ (1994, 2004), „Need päevad on minu“ (2001), „Kotkas, mu päevade suvi“ (1996); ravimtaimede teemal „Targad taimed taskus“ (2011), „Ravimtaimed looduses ja apteegis“ (2008), „Loodusravi“ (1991, 1997, 2002, 2007), „Ravimid roheluses“ (2004), „Kui taimed räägiksid“ (2003), „Ravimtaimede oskussõnastik“ (2001, koostöös L. Kuhlbergiga), „Aed ja mets kui apteek“ (1995, 2000), „Sootaimed – maaema ravimid“ (1999), „Ravimtaimed metsas“ (1992), „Aed kui apteek“ (1991) ning õpikud „Meditatsioonil sportlasele“ (1979), „Ravikehakultuur sisehaiguste puhul“ (1978, 1985), „Loengud spordibiokeemiast“ (1977) ja „Taastumine spordis“ (1976). Tema teoseid on tõlgitud inglise, vene, soome ja läti keelde.

Tartu Ettevõtlike Daamide Assotsiatsioon on hinnanud Aili Paju 40aastast tegevust loodusravi alal kõrgelt ja andnud talle 2010. aastal aasta daami tiitli.

Juubilar tegutseb kevadest sügiseni oma maakodus, kus ta kogub energiat tihedas suhtluses loodusega ja jäädvustab oma rikkalikke elukogemusi kirjasõnas. Eesti esimene taastusraviprofessor on ka sel suvel kirjastusele üle andnud uue raamatu käsikirja, milles käsitleb isiklikke kogemusi raskete haigete tervise taastamisel lihtsate ravivõtete abil.

Palju õnne, tugevat tervist ja jätkuvat vaimujõudu uute kirjatükide valmimisel!

Kolleegid, õpilased, patsiendid, sõbrad ja tuttavad